СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 75. Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 1. квітня, 1926. VOL. XXXIV. No. 75. Jersey City, N. J., Thursday, April 1. 1926. THREE CENTS

СТЕЙТ НЮ ЙОРК ЗБИРАЄТЬСЯ ВІДДАТИ ПРОГИБІЦІЮ ПІД РЕФЕРЕНДУМ

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 30. марта. — Сенатовий комітет ухвалив уже предложити повній палаті сенату з одобренням резолюцію послів Карле й Фелпса, після якої уряд стейту мавби віддати прогибіцію під референдум всіх виборців стейту.

Виборців малиби спитатися: Чи не повинніби конгрес Злучених Держав змінити федеральний закон про виконування 18-ої поправки до конституції Злучених Держав у сей спосіб, щоби закон не забороняв виробляти виріб, продаж і перевіз напитків, які не є опяняючими в розумінню законів поодиноких стейтів?

Комітет палати послів постановив предложити сю резолюцію палаті послів без ніякої опінії.

СЕНАТОРИ ХОЧУТЬ НАВЕРТАТИ НАЗАД ДИСКУСІЮ ПРО ІТАЛІЙСЬКІ ДОВГИ.

ВАШИНГТОН, 30. марта. — Демократичні сенатори почали нині агітацію за тим, щоби почати назад дискусію над сплатою італійських довгів. Демократичні провідники, як кажуть, постановили протягати справу італійських довгів аж до самих виборів, щоби вживати заховання уряду в сій справі на доказ, що уряд не дбав за інтереси податковців.

ДОМАГАЮТЬСЯ ЗНЕСЕННЯ КАРИ СМЕРТИ.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 30. марта. — Перед спільним засіданням комітетів палат легіслятури для кодифікування карного закона сього стейту відбулося нині довге переслухання в справі знесення в стейті кари смерти.

За знесенням заявилися представники ріжних організацій, які стоять за знесенням кари смерти. Найбільшу увагу звернув Луіс, начальник стейтової тюрми в Синг Синг.

За задержанням кари смерти заявився всего один свідок, котрий представляв нюйорських домових власників. Мимо сього всі сподіються, що комітети легіслятури відкинуть домагане та задержуть кару смерти на далі.

ХОЧЕ ЗАСЕКВЕСТРУВАТИ МІСЬКИЙ РАТУШ.

ПЕРТ АМБОЙ, Ню Джерзі, 30. марта. — Джордж Ф. Свейн, нюйорський інженир, загрозив міському урядови, що як він не сплатить йому 3,000 долярів, які він виграв у процесі проти міста, то він засеквеструє міський ратуш. Свейн позивав був місто за те, що воно не заплатило йому за приготоване якихсь будівельних плянів. Місто тепер у клопоті, бо воно не має вже права зичити більше гроша понад те, що воно позичило.

СМЕРТЬ 5 РОБІТНИКІВ ПРИ РОБОТІ.

НЮ ЙОРК, 30. марта. — При будові 65-поверхового будинку американських місіонарських організацій, що має бути виставлений на Бродвею межи 122-ою та 123-ою вулицею, наступив обвал виконаної землі. Обвал захопив 8 робітників, з котрих 5 погибло на місци, а 3 віднесли тяжкі покалічення. Всі жертви се італійські імігранти.

16-ЛІТНИЙ ВБИВНИК ПЕРЕД СУДОМ.

НЮ ЙОРК, 30. марта. — Велика лава присяжних суддів постановила обжаловати за вбивство першого степеня Джана Регена, котрий підчас нападу на одну крамницю постріляв на смерть її властителя. Реген має всего 16 літ, і менче як середного росту. Суддя визначив розправу на 9. квітня. Йдучи до вязниці, обжалований заявив: „Якби я мав матір, я певно не бувби тут".

З ПАСЕЙСЬКОГО СТРАЙКУ.

ПАСЕЙК, Ню Джерзі, 30. марта. — Страйкарі відбули нині сполудня велике віче, на котрому провідники взивали страйкарів видержати до кінця. Провідники предложили зборам звіт, що від початку страйку до сього часу пасейська поліція арештувала 135 страйкарів, та закликали страйкарів держатися добре на случай, якби поліція арештувала провідників. Бесідники радили страйкарам не пускатися на ніякі насильства, але не давати поліції робити насильства над собою.

Ріжні купецькі клюби сього міста урядили собі протистрайкові збори, на які страйкарів не пускали. Бесідники, які виступали на сих зборах, старалися представити страйк за комуністичну інтригу.

АРЕШТОВАННЄ ХІРОПРАКТОРІВ ЗА ПРАКТИКОВАННЄ МЕДИЦИНИ.

НЮ ЙОРК, 30. марта. — На домагання урядників міського уряду здоровля арештовано ту нині 2 хіропракторів та 2 хіропракторки, яким уряд закидає, що вони практикували безправно медицину, себто не обмежувалися до свого питомого способу лічення, але записували медицини. Всіх обжалованих арештовано на донесення спеціяльних детективів уряду, які, вдаючи занедужання на інфлюенцу, просили о лікарство.

ЯК ДРУГІ НАРОДИ ПОМАГАЮТЬ ЗЕМЛЯКАМ.

НЮ ЙОРК, 30. марта. — З приводу свята жидівської паски рабіни всіх міських синагог говорили проповіди про потребу допомоги Жидам в східній Европі. Американські Жиди хочуть сеї весни зібрати 15 мілiонів долярів на сю ціль, а один Ню Йорк мавби дати на сю ціль 6 міліонів.

БОЖЕВІЛЯ НИЩЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ В БОЛЬШЕВІЇ.

Всі народні Петербурські бібліотеки числом 120, одержали приказ знищити всю белетристичну літературу з перед війни. Коли не виконають того приказу, неслухняні бібліотекарі відповідатимуть перед судом. Петербурські газети, що друкують цей розпорядок, не подали спису „небезпечних" авторів.

МОВА ЗАЛЮБЛЕНИХ.

Малаєць любить свою улюблену дівчину порівнювати не з рожевою приміром (як то є в звичаю майже у всіх народів, що жиють на рівній з нами географічній ширині), але він каже: „Твої лиця похожі на кусень мельона а ніс на пуплішок ясміну". У нас порівнюють залюблені свою вибрану з „сонцем, сонічком", а малайська дівчина мусить слухати, що вона така мила як місяць. І инші порівнання чужих народів чужі нам. Маври називають таку дівчину гарною, котра, крім виставчих зубів, важить кілька сотнарів. Залюблені Індійці вихвалюють свою кохану за те, що має голову наче пташаче яйце або пагністі схожі на лоючки іжака. Волося, то хвилясте галузя пальми арека. „Наче стебелинки трави твої пальці — сказано в індійськім поетичнім порівнанні. „Очі твої яскраві наче планети, а уста твої наче розколене гранатове яблуко". Що Араби а навіть мешканці островів Океанії вважають цю дівчину гарною, яка має ямочки в щічках, це зрозуміє й той, що не є членом тих племен. Малайські поети кажуть до своєї любки: „Твої брови наче остроги (пазурі) когута. Вони звисають тобі над очима вузкою хмаринкою". На думку Гіндуса молодець повинен женитися з молодою дівчиною, що „вміє так гарно ступати, як молодий слон".

ДОБРИЙ ЗАРОБОК.

Якийсь дотепний інтервювер забажав знати, скільки то може заробляти портієр одної гостинниці в Шамп Еліссе (в Парижі). Служба того портієра кінчиться на тім, що він має розіпняти парасолю над гостем, що приїхав підчас дощу автомобілем до гостинниці й супроваджати його до дверей, щоби не змок. Служба його не зла, бо сам признався, що денно заробляє около 300 франків.

МАТЕРАЦ ІЗ ВЛАСНОГО ВОЛОСЯ.

Московські газети повідомляють, що у Москві жие якийсь ткач, що спить собі що ночі на матераці, який зробив собі сам із свого власного волося. Він уже з молоду ховав волося своє в скрині, за кождий раз як обстригся. На пятьдесятому році життя мав уже того волося три-чверть фунтів. І тепер прийшло йому на думку випхати тим волосям матерац, щоби на старі літа мимо революції й большевизму спочивати після денних трудів на „плодах" своєї власної голови.

ЯКУТИ ВИМИРАЮТЬ.

До Петербурга вернула зі східної Сибірі наукова експедиція, яка досліджувала тамошних тубольців. Всі члени експедиції розповідають подробиці про нуждення життя східно-сибірських племен. Головно Якути жиють у просто катастрофальних відносинах. Не мають зовсім засобів до життя і поширюються між ними найріжнійші недуги. Якутські жінки майже без виїмку хорі на чахотку. Більшість немовлят умирає, бо матері не можуть їх годувати. Скількість хорих на трахому просто неймовірно велика. В тих краях є дуже багато сліпців, а на-пів сліпі люди то щоденне явище. Здоровний стан Якутів погіршується з дня на день і коли їм негайно не поможеться, в численних краях вони вимруть зовсім. І худобу Якутів десяткують ріжні недуги. Наслідком заразы гинуть тисячі штук худоби. Великий процент рогатої худоби хорий на чахотку.

ЛЕГКИЙ ЗАРОБІТОК.

Перемиський купець Соломон Банк, якого крамниця мабуть не задовольняє всіх апетитів, хотів стрібувати щастя у грабіжі. Коли кілька днів тому зайшов до його крамниці директор народньої школи зі Сеняви, Юзвяк, він побачив у нього в куфрах страшенну силу грошей. Директор віз із Перемишля до хати плату для учителів. Уночі, коли Юзвяк вернувся до Сеняви, на його хату напало трьох озброєних замаскованих бандитів і під загрозою револьверів відобрали йому 6000 золотих. Поліція повідомлена про грабунок, почала шукати за бандитами і зайшла просто до крамниці Банка. Попала саме на мент, коли купець рахував добичу зі своїми спільниками — виконавцями нападу. Банк наняв собі трьох перемиських бандитів для переведення пляну, який не вдався.

ЯК ПІЗНАТИ ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ХАРАКТЕР ПИСЬМА.

Покійний вже фізіольоґ Преєр, на основі численних досвідів, дійшов до переконання, що на характер письма не впливають зовсім окремішні прикмети нашої руки, але процеси, які відбуваються в мізку. Преєр досліджував письма людий, писали правою рукою, лівою, устами, ногами а основні прикмети письма були все ті самі. Виключно мозок усе кермує нашим письмом і впливає на його характер.

СТАТУЙКА СОКРАТА ЗА ТИСЯЧУ ФУНТІВ.

При відновлюванні одного з будинків в Олександрії (в Єгипті) найшли невеличку, 12 цм. мармурову статуйку. Знавці пізнали в ній погруддя Сократа. То одинокий портрет Сократа, грецького мудреця, зроблений за життя його. Тому має велику вартість для археольогів і істориків мистецтва. Статуйку купив Британський музей за тисячу фунтів.

УКРАЇНСЬКИЙ КОНЦЕРТ НА РАДІО.

НЮАРК, Ню Джерзі, 30. марта. — В пятницю, дня 2. квітня 1926, дає Хор Укр. Пресвитерської Церкви в Нюарку, Н. Дж. концерт через радіо-стацію W O R. Хор буде співати в будинку Y. M. C. A. Нюарк, Н. Дж. Початок концерту точно 8.30 вечером.

ДВІЙНИК ЦАРЯ.

Одно російське фільмове товариство забажало уладити фільм, котрий спопуляризувавби події революції 1905-го року. Друга дія тої історичної драми відбувається в Зимовій палаті в Петербурзі й представляє царську родину й інтриґи двірської камарилі. Ролю царя Миколи II. мав відіграти якийсь Евдаков, пекар із фаху, котрого вважають двійником царя. За царських часів поліція силувала Евдакова голити бороду, щоби був менше похожий на царя Миколу II. Совєтській владі не залежить на вигляді горожанина Евдакова. Позволяють йому носити бороду і бути подібним до останнього Романова на престолі. Про висвітлювання фільму палатна служба ніщо не знала. Тому дуже здивувалася, коли до кімнати ввійшли актори переодіті в царські мундури. Панічний страх викликала поява царя. Він ішов у товаристві міністра Плеве. Червоноармійці віддали честь крісами, а як почут перейшов, кинулися до втечі, кидаючи кріси до землі. Старі льокаї, що памятають царські часи й остали на своїх становищах, впали на коліна й побожно молилися. Охолони з переляку щойно як затарахкотіли фільмові апарати.

ПОЛК САМОВБИЙНИКІВ.

У Кракові в 20 полку п. було трете в одним тижні самовбивство. Застрілився рядовик Фрідман пів години після похорону пор. Пасніка. За останні три місяці у тім полку було десять самовбивств.

„НЕ ЗАБУДЬТЕ ПЕКАРЯ!"

У Венеції давно тому покарали одного пекаря смертю, як пізнійше виявилось, невинно. З того часу був у Венеції звичай, що перед кождим присудом перед суддями звялялася чорно зодягнена постать і говорила до них слова: „Не забудьте пекаря!"

ПРОДАВЦІ ЛАСОЩІВ СПЕРЕД 2000 ЛІТ.

Найновійші помпейські розкопки містять м. и. чотири цікаві бронзові статуетки, гарно виконані. Є то чотири вуличні торговці: лисий і згорблений Жид продає на таці ласощі, є то т. зв. „placentarius" (нашететник), праву руку держить при горлі, лице його як у вдоволеного смакуна, заохочує прохожих купувати вихвалювані ласощі. Тип з перед 2000 літ не багато ріжниться від нинішніх крамарів. Професор Майорі зачисляє ті статуетки до творів олександрійського мистецтва.

РУМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ ПРОТИ ПОБІДНИХ ОПОЗИЦІЙНИХ ПАРТІЙ

БУКАРЕШТ, 30. марта. — Румунський король Фердинанд злегковажив опозицію, яка побідила при громадських виборах, і по розвязанню парляменту й уступленого кабінету Братіяна, покликав на премієра генерала Александра Авереску, провідника найменьшої партії, яка мала в парляменті лише 5 послів, отже меньше навіть ніж йому треба міністрів.

Генерал Авереску взяв до свого кабінету ще трох генералів, так що разом є там 4 генералів. Кромі сих перетягнув до своєї незамітної „народньої партії" трох трансильванійських націоналістів і покликав їх на міністрів до свого кабінету. Так він вспів зліпити нашвидку кабінет.

Сей кабінет Авереска се властиво підложені люди уступившого премієра Братіяна. Король Фердинанд іменував його на дорученнє Братіяна.

Тепер, кажуть, Авереску буде послушником Братіяна і вони оба старати-муться переводити вибори по своєму при помочі надужить, обману і розбоїв.

Та се назначенне генерала Авереску премієром для переведення виборів ще більше розярило опозицію, яка недавно осягнула побіду при громадських виборах. Сю опозицію головно творить хліборобська партія, якої найбільша сила в Бесарабії, і націоналісти, яких осередком Трансильванія. Ся опозиція домагається рівних прав для всіх земель теперішньої Румунії, колиж король Фердинанд і його поплечники хотять, аби стара Румунія правила над новими краями, які приєднано по париській мировій конференції до Румунії.

Тому заповідають завзяту і горячу виборчу боротьбу в квітні і маю. Опозиція готова до бою і се добре знає король і провідники з табору „старої гвардії" і ладяться до оборони, а може й до наступу, при допомозі війска, поліції і жандармерії

ПЛЯН ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АВСТРО-УГОРЩИНИ З 1914 РОКУ.

ВІДЕНЬ, 30. марта. — Барон Йоган Айхгоф, котрий був довірником покійного австрійського престолонаслідника Франца Фердинанда, написав у тутешньому дневнику Райхспост спомин про те, як австрійський престолонаслідник Франц Фердинанд хотів у 1914 році перестроїти Австро-Угорщину.

Він каже, що два місяці перед його смертю в Сараеві вже був готовий манифест Фердинанда, в якому він заявляв, що зараз по вступленню на престол проголосить Злучені Держави Австро-Угорщини.

В сій федеральній державі кождий нарід мав творити окрему складову національну державу (стейт) із самоуправою у всіх областях кромі війска, воєнної фльоти і закордонних зносин. Між складовими державами не мало теж бути жадних митових оплат.

Сі вияви барона Айхгофа, як кажуть, використають тепер австрійські Німці і Мадяри для своєї пропаганди за поновним обєднанням народів, що належали до Австро-Угорщини.

ПОЛЬЩА І РУМУНІЯ ПРОТИ РОЗОРУЖЕННЯ.

ЖЕНЕВА, 30. марта. — Вступна нарада у справі міжнародної розоружної конференції має відбутись тут дня 17-ого квітня с. р.

Покищо ще певно не відомо, чи Росія візьме участь в нараді. Але Польща і Румунія поспішились уже наперед заявити, що не розоружаться поти, поки не згодиться на розоруженнє і Росія.

ПРОТИ ІТАЛІЇ.

БІЛГОРОД, столиця Югославії, 28. марта. — В югославянському парляменті опозиційні посли різко критикували Італію і пляни італійсько-югославянського зближення.

Вони казали, що Югославія не буде воювати за інтереси Італії, яка хоче загарбати ще більше хорватських земель на Адрійським морем.

МУССОЛІНІ ЗМІНЮЄ ПОЛІТИКУ.

РИМ, 29. марта. — Генеральний секретар фашістської організації Роберто Фаріначчі і сенатор Сальваторе Контаріні, котрий був товаришем міністра закордонних справ, уступили сьогодня зі своїх становищ.

Се сталось, як запевнюють, з доручення Муссолінія, котрий хоче змінити дотеперішню фашістську політику. Ся політика була войовнича і власне Фаріначчі і Контаріні були її керманичами. Як кажуть, Муссоліні хоче скінчити з боевим фашізмом, а зачати спокійну, умірковану політику, щоби здобути симпатії для фашізму закордоном.

СТРАЙК ЖІНОК.

МОСКВА, 29. марта. — З орельської губернії повідомляють, що там в селі Веретеївці жінки виступили до страйку проти чоловіків.

Вони скликали віче, на якому ухвалили резолюцію, що не будуть жити з чоловіками, поки не підпишуть їх ультимату, що перестануть трактувати жінок як невільниць.

Чоловіки посоромлені і посміялися і за порядком на вічу підписували заяву, що вже відтепер будуть трактувати жінок по людському.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES;		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 6.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ПАРАВАНОМ УКРАЇНІЗАЦІЇ

За послідні дні місяця лютого та перші дні місяця марта наспіло з Росії безпосередно й посередно богато вісток про нові большевицькі масакри. Частина сих вісток відноситься до звичайної собі сварки межи ріжними школами московського большевизму, які, як відомо, легко доходять до того, що представники ріжних напрямів большевизму ненавидять ся і переслідують себе взаїмно з такою ненавистю, з якою ненавидять себе приміром голосителі ріжного розуміння слів Христа. Однак, поважна таки частина сих вісток відноситься не до чого нічого, як таки до походу московського комунізму проти ріжних неросійських народів, як Естонців, Білоросів, Грузинів, ну й передовсім Українців.

Як перехвалюються московські політичні жандарми, зорганізовані в Огпу, в послідним тижни лютого сього року арештовано на „південній Росії" цілий ряд політичних „заговірників", „контрреволюціонерів" всякої краски й напрямку. Декотрі вістки подають число самих розстріляних на „полудни Росії" на 300 душ. Що розуміється під „південною Росією", стане ясно як на долоні кождому, хто ще не знає справдішної глибини червоности московського інтернаціоналізму, коли побачить, що осередками арештів на „полудневій Росії" були міста: Миколаїв, Кременчук, Одеса та другі міста в округах над Чорним морем. Инчими словами, „південна Росія" се нічого другого, лишень Україна. „Південною Росією" названо її в царські часи, щоби в сей спосіб вимиїнути вживанне зненавидженого Москалями імени України, і сим іменем називається її й тепер, і очевидно з тих самих причин.

Хто саме ті „контрареволюціонери", що за послідні тижні попали в руки „революційних" вішателів, се теж не трудно догадатися. Були се певно всякого роду противники большевизму, а найтяжчим закидом проти них був певно закид українського сепаратизму. Свідчить про се хоббині те, що обвинувателі говорять про рідний край сих обвинених як про „південну Росію".

А що з українізацією України? — спитаєсь зараз якийсь „революційний" молодець, побренькуючи червінцем. Справді, скаже Українець, українізація придається загорілим московським націоналістам з московського інтернаціоналу. Як в народній пословиці говориться, нема то нікому так легко красти, як богачеви, і нікому так легко не брехати, як владиці споза великої бороди. Українізація переводиться так, що вона обурює проти себе не-Українців і Українців, але вона дає московським шовіністам дуже вигідний параван, за котрим можна безпечно й без докору зі сторони світа мордувати власне Українців.

НОВІ ВОРОГИ ФРАНЦІЇ

Читаючи деякі французькі донесення за послідні тижні, можнаби набрати враження, що Французи почуваються тепер як та замкова залога, що станула на замкових мурах і дивилася за ворогом поза мурами, тоді як ворог був у замку. Досі французькі ґазети й діячі лепетали без упину про смертельну небезпеку, яка грозить Франції зі сторони зовнішних ворогів. Сим ворогом була колись Анґлія, а від державного обєднання німецького народа стала Німеччина. Проти сих зовнішних ворогів зоружувалася Франція. Для боротьби проти них Франція жертвувала цвіт свого народа, та довела себе остаточно до повного фізичного висилення. Страшні примари, відомо, не пропали ні від французьких поражок ні від французьких побід. Але ось тепер французький народ, серед страшних примар про зовнішних ворогів, проснувся та побачив страшних ворогів у середині Франції.

Від якогось уже часу ведеться у французькій пресі завзята кампанія проти чужинецьких робітників. Нападається не лишень на англійських та німецьких робітників ,але ще більше на італійських. На початку марта яких двіста французьких робітників напало на 90 польських робітників, які направляли зелізничу лінію близько Парижа, та побили їх так сильно, що кількох Поляків відставлено в поважнім стані до шпиталю. Одна ґазета написала алярмуючу статтю про страшну небезпеку зі сторони сих чужих робітників, яких вона начисляє в Франції на повні два міліони.

Правда, Злучені Держави мають чужих робітників кількадесять міліонів, і розумні Американці тим не журяться, себто мають певну надію, що з часом вони замериканщаться. Такої власне надії Французи мати не можуть. Ні Німці, ні Італійці, ні Поляки, які приходять до Франції на роботу, не думають там приноровлюватися до французького життя так, щоби стати частиною французького населення. Що більше, італійський уряд явно, а польський уряд тихцем, роблять усякі заходи, щоби протиділати денаціоналізації своїх земляків у Франції. Звідси й стало послідними часами зростати у Французів дуже неприємне переконанне, що люди чужих народностий починають у мирний спосіб захоплювати кусочки за кусочками французької землі, пересякувати чужиною французький народ, який перед сим наїздом зі середини навіть не має ніяких средств до оборони.

ПОЛЬЩА НА СУШІ І ВОДІ

Не треба ніколи легковажити собі ворога. Не треба думати, що Польща така безсильна, що нам треба тільки ждати на її неминучий упадок. Бо коли ми не будемо зорґанізовані, то упадок Польщі не принесе ще нам волі, а підемо з одної неволі під другу. Тому без огляду на те, що діється в Польщі, треба нам будувати свою власну силу. Не треба одначе й перецінювати сили ворога, бо через те витворюється в масі переконанне, що наше положенне безнадійне та що нам не лишається нічого иншого як спускатися поволи на дно. А таке переконанне ще більше небезпечне як недоцінюваннє ворога.

Ціла сила Польщі полягає тепер в її армії, бо Польща має в Европі по Франції найбільшу армію, не вчисляючи тут армії СРСР, якої сила невідома. Польську армію поставила Франція, щоби шахувати нею з одного боку Німеччину, а з другого радянський союз. Що Польща має дійсно велику армію, це правда, яку годі заперечити, але чи Польща має дійсно сильну армію, це инша справа. Бож і царська Росія мала міліонові армії, але що з того, коли вона не була в стані вдержатись перед далеко меншими німецькими силами. Величина армії не означає ще її сили. Тому і про Польщу можемо сказати, що она має велику армію, але сила її сумнівна. Чому?

Підставою сили армії є здоровий військовий дух, опертий на ідеалі посвяти для вітчини і на дисципліні. А того якраз бракує польській армії. Ми не будемо тут займатися крадежами і спроневірюваннями, які пожирають в польській армії одну третину цілого військового буджету і досягають соток міліонів золотих, а звернемо увагу на ще страшнійшу хоробу, якою є політиканство армії.

Завязком теперішньої польської армії були польські леґіонери, а їх ідеольоґом Пілсудскі, який тепер поза армією. Реорґанізація армії, яка наступила по уступленню Пілсудського як начальника держави і вожда армії, не йшла по дусі Пілсудского і його численних приклонників і з того приводу повстали тертя в самій армії і в уряді. Армія поділилася прямо на два ворожі табори, а офіцири, ба навіть і ґенерали, слухали більше наказів Пілсудського як своєї старшини. То роздвоєннє перенеслося до сойму, між громадянство, між пресу і на вулицю, бо й на ній нападали сторонники Пілсудського (офіцири армії) тих прохожих, що були противні тактиці Пілсудського і побивали їх. Таке було і треває ще далі, а тільки в дещо легшій формі, бо Пілсудскі частинно виграв і висунув своїх сторонників на начальній позиції.

Які ще там чудні відносини панують видно з того, що коли сторонники Пілсудського запропонували йому поворот до армії і пост шефа ґенерального штабу, або инший, який собі добере, Пілсудскі заявив, що начальником польської армії в тім стані, в якім вона находиться, може бути або ідіот або шуя. Цей прямо неправдоподібний висказ першого президента і будівничого польської держави свідчить аж надто маркантно про ті нездорові відносини, які панують в польській армії. Не диво, що тепер так богато пишеться в Польщі про потребу реорґанізації армії, яку тепер вважають Пілсудчики за зборище скорумпованих карієровичів, а не оборонців держави. Що це не далеко відбігає від правди, видно з того, що польська армія має аж 300 ґенералів, з яких 150 повнять яку-таку службу, а 150 не робить нічого, а тільки побирає високі платні та інтриґує. В головнім штабі у Варшаві є занятих 1200 офіцирів, коли другі дійсно великі держави обходяться персоналом о половину меншим. Польська фльота не має навіть стільки підводних човнів скільки адміралів, а для инших командантів не сталоб навіть кают не то суден. Найкраще підводне судно знищив вибух кітла, який підпалили й огрівали, а до якого забули налляти води. Нема кораблів а будують пристань Ґдиню і пакують там десятки міліонів, коли в краю нужда і нема гроша, коли нема кораблів ні жовнірів-моряків і коли сама пристань до нічого. Будують, бо є адмірали й офіцири фльоти, значить треба і самої фльоти, хоч сліпий бачить, що це непотрібна витрата гроша й енерґії, бо Польща мимо штучного доступу до моря, на мори розвинутися не може. 230 старшин і 500 підстаршин польської военної фльоти дармує і побирає втроє більшу платню від других старшин і то в тім часі, коли простому жовнірови, який і так не доїдав, вкорочують і ту нужденну суму, яка призначена на його виживленнє.

В той спосіб натякнули ми тільки злегка на ті відносини, які розкладають польську армію, а поминули цілий ряд особистих інтриґ між поодинокими ґенералами, між якими є давні вислуженці російської, німецької і австрійської армії, а рівнож діти революції, себто ті полковники і ґенерали, що повстали за часів Пілсудщини і не мають відповідної військової освіти ні потрібного вишколення. Між тими ґрупами йде явна боротьба, з якої вийде мабуть побідним Пілсудскі, який має в своїх рядах дійсно спосібних і впливових старшин та всіх рядовиків.

Супроти тих відносин, армія польська не уявляє собою сегодня великої сили, особливо коли ще взяти під увагу її мішаний національний склад.

ПІСКОМ В ОЧІ.

(З приводу листа Стоцького і його наслідків за кордоном).

Від якогось часу почта заваляє редакційні столи часописів чужосторонних держав дописами про горячкову роботу польського правительства над заспокоюванням всіх культурних потреб національних меншин Польщі, про заснування українського університету і про ентузіястичні маніфестації українського народу за польською державністю. Ці дописи фабрикуються в Варшаві, але, прийшовши до якоїсь редакції, замісць мандрувати до друкарні, мандрують до — коша при акомпаніяменті приповідки: „на село людей дурити!"

Всеж таки трапляються або наївні редакції, котрі не визнаються на фальшивих монетах, або редакції субвенціоновані дописувачами, і вони за гроші містять реклямові статті.

До часописів, котрі дали себе надути або перекупити, належить „Базелер Цайтунґ", котра в числі з 9. лютого ц. р. помістила допись, будь то-би з Варшави, про „Частинну національну згоду в Польщі". Щоби Польща зараз на самім вступі дописи заімпонувала цілому світові, дописувач звіщає, що ‚бажання і сни українського народу, які не могли здійснитися ні в Росії ні в Австрії, тепер без сумніву здійсняться в Польщі, бо Польща з власного почину засновує український університет".

Як попередний міністер просвіти, так і Станіслав Ґрабскі — допись каже — працює, щоби усунути суперечности, які ще є між обома братніми (!) народами. Розвязка українського університетського питання дала почин до льояльної співпраці Українців з польською державою. Спеціяльно українські вчені з радістю кинулися до цієї роботи. На доказ допись наводить звісне письмо Романа Смаль-Стоцького, котрого дописувач іменує бувшим професором черновецького університету і кордонним заступником українських інтересів. Цьому письму допись дає значіння „маніфесту"! Проти акції Романа Смаль-Стоцького і проти згоди з польською державою — по думці автора дописи — виступає тільки пару українських політиків, інспірованих Січчю, котрі не хоче допустити до згоди обох народів. Всі державні чинники Польщі рішилися українській молоді уможливити науку в її національній мові, щоби успокоїти національно чужі елементи. „Історія Польщі — допись кінчить — дає незбиті докази, що в рамах одної держави можливе є гармонійне співжиття народів. І нині під сим зглядом рішаючі круги Польщі мають добру волю. Тільки безнадійний песиміст може не вірити в дальший розвій в згаданім напрямі".

В подібнім дусі написана стаття якогось „дипльомата", що появилася в парижській ґазеті „Кореспонденсе юніверзел". „Дипльомат" пише, що в справі меншин польське правительство додержує обіцянок зроблених в Женеві, та що ця політика вже дає свої овочі. Засновується український університет. Польщі помагають в тім такі вчені — а донедавна опозиційні політики — як Колесса і Дністрянський. Все те є доказом розпруження атмосфери, що все йде до повного порозуміння та що політику примирення з меншинами, розпочату угодою з Жидами, Польща продовжує. Утворений Станіславом Ґрабським комітет, до якого входять польські та українські вчені, оживлені спільним духом згоди.

Ось такий зміст дописей, якими тепер засипується редакції світової преси. Вони є доказом, що ми мали рацію, пишучи, яка є ціль акції д-ра Романа Смаль-Стоцького і його письма, оголошеного саме тоді, коли стала актуальною справа вступлення Німеччини до Союза Націй та справа поширення Ради Союза. Ціль не инша, як та, яку перед ухвалою Ради амбасадорів дня 13. III. 1923. мало ухвалення соймом невиконаного (!) закона про автономію українських воєвідств з постановою про заснування українського університету. Таке — ще не раз і не два — повториться.

Доказом того, як серіозно Польща трактує справу заснування українського університету, є правительственний прелімінар буджету на цей рік і дискусія в буджетовій комісії над буджетом міністерства освіти. До прелімінаря правительство вклало аж 150,000 зл. на орґанізацію якогось „інституту руського". Очевидно, що о много більше коштують дописи в цій справі до закордонної преси. Попри те, правительство вставило в прелімінар 150,000 на „славянське студіюм" в Кракові. В дискусії над буджетом, референт і міністер освіти ні словечком не згадали про намір заснування українського університету. Референт предложив квоту на „руський інститут" обнизити на 50,000 зл. Мабуть гадав, що на кошти реклямових статтей вистарчить 50,000. Для „славянського студіюм" референт був щедрійший, бо предложив дати о 25.000 більше. Посол Хруцький вніс, щоби замісць „на руський інститут", вставити позицію „на український університет". Це внесення, очевидно, впало.

(„Рада").

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, CIRCULATION, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912.

Of "Svoboda", (Liberty) Ukrainian newspaper published DAILY at Jersey City, N. J., for April 1, 1926.

State of New Jersey, County of Hudson.

Before me, a Notary Public in and for the State and county aforesaid, personally appeared Simon Yadlowsky, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the business manager of the "Svoboda", and that the following is, to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management and the circulation, etc., of the aforesaid publication for the date shown in the above caption, required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 443, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor, and business managers are: Publisher: Ukrainian National Ass'n, Inc., 83 Grand St., Jersey City, N. J. Editor: Emil Revyuk, 83 Grand St., Jersey City, N. J. Managing Editor: Luka Myshuha, 83 Grand St., Jersey City, N. J. Business Manager: Simon Yadlowsky, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

2. That the owners are: Ukrainian National Association, Inc., Fraternal Order. Theo. Hrycey, Pres. & Trustee, 329 So. Fourth St., Philadelphia, Pa.; J. Kashtaniuk, Rec. Sec. & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J.; B. Levczyk, Treas. & Trustee, 48 Washington Ave., Elizabeth, N. J.

3. That there are no bondholders, no mortgagees and no other securities.

5. That the average number of copies of each issue of this publication sold or distributed, through the mails or otherwise, to paid subscribers during the six months preceding the date shown above is 17.500 per each issue.

SIMON YADLOWSKY, business manager.

Sworn to and subscribed before me this 31st day of March, 1926.

MICHAEL UHORCHAK, Notary Public
(My commission expires July 28, 1929).

Матвій Костишин.

НЕ ПРОЩАЙ!...

Народе мій!... з предківської крови,
Кинутий в багно неволі і страждань
Ніхто в терпіннях тебе не жаліє,
Твоїх ран не бачить, не чує ридань.
Кріпись!... і на красшу долю уповай,
В серци гартуй пімсту і кривд не прощай!
Бо як тільки глянеш вздовж широке поле
Там стрінеш могили понурі, сумні,
Що за правду, волю рядами встелились,
Станутъ перед очи знов криваві дні.
А клич — мов сон тихий „В повстанці ставай!...
Вступай в слід за ними і кривд не прощай!...
Згадай батьки сиві, їх зморщки глибокі,
Як ворожі буки орали їх спину
І про тих нещасних материй в неволи,
Що в тюрмах новила неодна дитину.
А дитя купала в сльозах. Памятай!...
Гартуй в серци пімсту і кривд не прощай!
За вандальскі вчинки, за красу дівочу,
Що злидні зірвали і красу і цвіт,
Не одна покрита сліз пролила ріки,
Не одна з розпуки пішла в тамтой світ...
Тож бенкет Галера все на душі май,
В серци гартуй пімсту і кривд не прощай!
Памятай, що з предків в тобі кров гуляє,
Що панська неволя во вік не буде,
Будь лиш вірним сином для рідної неньки,
Тай конець тортурам небавом прийде.
Лиш в одну побіду завше уповай,
В серци гартуй пімсту і кривд не прощай!

23/III. 1926.

ЗАЗДРІ ОПІКУНИ.

В числі 61 „Слова польського" з дня 3 м. м. появилася новинка під заголовком: „Аґітація за еміґрацією до Німеччини", котра звучить так: „На команду захвалюють нагло українські ґазети читачам сезонову еміґрацію до Німеччини і нарікають, що тільки небогато Українців (Русинів) буде в змозі тамтуди піти, бо умова обох держав відноситься головно до еміґрації з території, на котрій Українців нема. Рівночасно при здемаскованню „Фольксбунду" стверджено, що він перепроваджував нелеґально обовязаних до військової служби Українців через Сілезію до Німеччини, а в жидівськім процесі Штайґера вийшли на верх ріжні українські атентатники (замаховци), котрі втікли до Німеччини. Очевидно мають Українці якусь ціль в цьому, що пр. поборюють еміґрацію до Франції, а форсують негайно виїзд до Німеччини. Не діється це без порозуміння з Німцями і без політичних цілей. Староства будуть мусіти звернути увагу на пересмикуваннє звідси Українців без пашпортів, а передовсім на обовязаних до військової служби і на політичних аґітаторів, бо видно з тих статтів в українських часописах, що така нелеґальна вандрівка (заробітна, але ще більше політична) зачнеться при фальшованню пашпортів, на що мусять також уважати граничні власти.

„На як великі розміри є закроена ця аґітація, свідчить відомість, одержана нами з підгаєцького повіту. Вербують там так сильно, що з декотрих сіл зголосилося по кількасот людей, а поміж ними зовсім молоді хлопці. Наганячі говорять їм, що півтретя міліона людей піде тамтуди і кажуть предложити по дві фотоґрафії. Фотограф в Підгайцях мав одного дня заробити 500 зл".

Отся стаття говорить сама про себе, яка її ціль. Автор забув чи не хоче знати, пишучи її, кілько є безробітних по селах і не хоче розуміти, що біда і голод у винищеній війною, а ще більше теперішними обставинами й економічним лихоліттем — Східній Галичині є найліпшими аґітаторами за еміґрацією, бо наш чоловік, хоч як йому живеться, — не дуже радо рухається кудинебудь. А що наші люди радше їуть до Німеччини, як до Франції, — то причина сьому також ясна. Умови заробітку у Німеччині, де є устійнена валюта, богато кращі чим у Франції, де вартість франка щораз маліє, а крім цего „варварські" Німці ліпше поводяться з людьми як висококультурні Французи.

Про французьке джентельменство писав недавно краківський „Курер ілюстрований" і остерігав перед ним своїх людий. Сезонова еміґрація до Німеччини була у нас вже значно розвинена перед війною та робітники є вже добре познакомлені з тамошними відносинами і умовами праці, тож не дивно, що закоштувавши по війні гараздів у Франції, радше ідуть на роботу до Німеччини.

Ст. Г.

ДОПИСИ.

—o—

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

З весілля для інвалідів.

На весіллю в гром. Ілька Багрія згадав Микола Вороньчак за наших інвалідів, для яких Панько Басараба і Микола Вороньчак зібрали між весільними гостями $13.60. Жертвували по $1 слідуючі: Панько Басараба, Микола Вороньчак, Іван Городиський, Дмитро Гнатишин, Найда ст.; по 50 цнт.: Стефан Сеньків, Дмитро Багрій, Іван Славник, Микола Мостовий, Іван Баранецький, Микола Паращак, Н. Сторош, Дмитро Штельмах, Катерина Ільківна, Госпешкеви, а Микола Іваненько 40 цнт.

Дрібними жертвами зложено $3.20. Зібрано $13.60 і вислано до Обеднання.

—o—

МЕНЧЕСТЕР Н. Й.

З хрестин на бідні сироти.

В гр. Йосифа Палки відбулися хрестини, на яких по заведеному серед американських Українців доброму звичаю зібрано рівнож деяку лепту на бідних сиріт в старім краю. Жертвували слідуючі гості: по 50 ц.: Олекса Копій, Станислав Чаплінський, Микита Малигасний, Антін Клим, Йосиф Прокопчук, Йосиф Смолинський 35 ц., а по 25 ц.: Іван Вавер, Леон Чех, Йосиф Палка, Антін Рось, Онуфрій Щудлик, Теодор Бесараб, Томко Тирнавчик, Василь Матковський.

Зібрано разом $5.35, які вислано до краю через Обеднанне.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

З представлення на Рідну Школу.

Дня 9. марта відограно в Филаделфії заходом ґрупи аматорів штуку з життя американсько-української еміґрації „Шляхотське сватання", якої авторкою являється филаделфійська громадянка п. Анастазія Рибакова.

Частину доходу з сього представлення в сумі $40 передано до Обеднання з призначеннем на Рідну Школу.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НАХАБНІСТЬ ПОЛЬСЬКОГО КСЬОНДЗА.

—o—

До „Діла" пишуть з Тернополя: Недавно принесло „Слово Польске" (в ч. 48 з 18 II. ц. р.) окрему статейку пз. „Здзічене рускеґо ксендза", яку повторив у цілости тернопільський вшехпольський тижневик „Ґлос Польскі" в ч. 9 з 28. II. ц. р. В цій статейці закидується пароxові в Денисові, п. Тернопіль, о. Іванови Романовському, що він на пів години перед приїздом польського пароха з Росоховатця кс. Ярека на науку релігії в народній школі в Денисові побив польські діти дня 11. лютого ц. р. за те, що ходили на польську релігію і співали польські пісні. Коли того дня приїхав до школи в Денисові кс. Ярек, діти серед голосного плачу розказували йому про цілу подію, а ученик Микола Кренціґлова показував йому синяки за вухами, кажучи, що його батько Поляк і він сам Поляк. При цій нагоді кс. Ярек показував дітям навіть знаки на свому тілі від побиття його гайдамаками кольбами у станиславівській вязниці в р. 1919. Оба часописи завізвали польську владу до слідства проти о. Романовського і це мало такий наслідок, що пов. шкільна влада почала від себе слідство, а прокуратура обжалувала о. Романовського в тернопільському окружному суді до ч. спр. V. 165/26 за злочин публичного насильства з § 98 а) к. з. Карне слідство веде вже суддя Мешковський. Крім цього кс. Ярек депешував зараз до мін. Стан. Ґрабського, жадаючи укарання о. Івана Романовського. Тимчасом вся подія виссана з пальця, ні один факт, поданий у статейці, не є правдивий (кс. Ярек напів невміняєма і часто зовсім непочитальна людина), о. Романовський ніяких шкільних дітей не побивав, дня 11. лютого ц. р. в школі в Денисові взагалі не був, а згаданий ученик Микола Кренціґлова є обряду греко-кат. й української народности і вписаний в метриках греко-кат. парохії в Денисові. Взагалі в народній школі в Денисові є тепер около 130 українських дітей греко-кат., а всього шестеро обр. римо-кат. — дітей місцевих латинників. Тому, що божевільний крок польського ксьондза в даному випадку спричинив кримінальне слідство проти цілком невинної людини, о. Романовський через адвоката д-ра Ст. Барана в Тернополі вніс спростування до обох часописів (в „Сл. П." з 7. ц. м. є вже це спростування, одначе з дopискою, що редакція піддержує свої попередні заміти проти о. Романовського — прим. Ред.) і внесе карне донесення проти відповідальних редакторів на випадок непоміщення спростування без змін, инакше справа закінчиться перед лавою присяжних суддів. Характеристичне, що вже не тільки шкільна адміністрація, але і прокуратура йде сліпо за непровіреними доносами вшехпольської преси.

„ЛИХО".

(Коротенька казка).

—o—

Давно-давно, багато років назад, прийшло до одного господаря Лихо... Не витаючись і не питаючись — розсілись у його добрій теплій хаті та й розгосподарилось пильненько. А вже відомо, як господар добре дбає, то так робить і гадає, щоб і самому добре вжити, ще й рідним дітям і внукам поліпшити. Отож Лихо добре дбало, бо рідні (злиднів) має чимало й щоб всім злидням допомогти, треба, каже, робити та робити так, що й ніколи спочити. Ну, Лихо й працювало так, що мало спочивало, аж до сьогодня. А що господар з роду смирний вдався, то й одурити Лиху добре дався, але за те й набідувався бідний, у того Лиха наймитуючи! (Не здивуйте, добрі люди, тому диву, що господар та в своїй хаті став наймитом.. — Буває...). Як уже з його те осоружне Лихо не глузувало, не кепкувало, в яке ярмо не запрягало, якого сорому не завдавало!... На тяжкій роботі в холоді та голоді держало, а щоб він не брикався, та за своє хазяйське право забувався, очи йому завязало! Бо инакше, бач, не можна... Як би наймит був чужаниця, то можна й очей не завязувати, але наймит у своїй хаті, то так і годиться. Отож Лихо хазяйнує, а господар наймитує: носить воду, замітає і скотину доглядає, за волами в полі ходить, оре, сіє і скородить; — і ночей не досипляє — усе робить доробляє, але сам не споживає. — Користь з того Лихо має...

От-то вже й казочці кінець.

Тепер, чоловіче добрий, тра в своїй голові розсудити, та своє кругле слівце доточити. Чи не час те лихо з хати прогнати та самому свою працю споживати, самому зі своєї крівавиці користь мати?... Отож, щоб лихові не потурати, треба ось що памятати:

Щоб зі своєї праці мати користь, треба нею самому розпоряджатись, бо як будуть нашою працею розпоряджатись, себ то цінувати її дармоїди, то не ми будемо мати з неї користь, а ті, що цінують її, нею впасатимуться. Це не новина, але як раз за це завше забуває наш селянин, з усієї сили, з ранку до вечера працює, не зїсть і не сходить, аби для господарки щось придбати; але як готове найкраще збути — уже не думає, а поспішає з готовою працею до Мошка чи до Іцка та й питається у його, що воно варто, „по чому?..." А потім дивується, чому у нього не зостається пшенички на паску навіть, а Мошко завше булку смакує. А річ тільки в тім, щоб на пшеничку та кури не хтось вставляв ціну, а щоб господар тієї пшенички сам на неї ціну знав. (Бож на оселедці селянин не встановляє ціни, тільки знов таки той хтось). А поки не будеш, селянине, на свою пряцю сам ціни вставляти, то й не виженеш, брате, лиха з хати.

А щоб знати, як його виганяти, то дільки подумай і відразу побачиш, чого треба!... Перше всього треба памятати, що усяк дбає сам за себе, отже й селянин мусить дбати за себе, коли хоче щоб йому добре було. А що добиватись усього гуртом краще, треба гуртуватись! Не треба думать: „Ось як би мені „те" та „се" та ще чвертка на фляшчину, то вже й добре" — ні! З окрема кожному не поможе ні „те" ні „се", а фляшчина то й подавно. — У гурт! А за ту чвертку купи собі книжку та ґазету та повчись з неї, а там уже все написано: як люди гуртом працювали, вчились, боролись, добували, лихо з хати виганяли, та у свойому добрі добрували. У гурт! Гуртом добиваймось рідної школи, бо освіта перше діло! Творім кооперацію, бо тільки через неї одвоюємо собі користь зі своєї праці! Закладаймо культурно-освітні товариства („Просвіта"), бо через них загляне в нашу хату ясне світло! Не жалуймо гроша на громадську справу, бо тільки громадою дібемось до мети! Будьмо у своїй хаті господарями! Жиймо, як одна сімя, в згоді та любови, то й лихо у нас не засидиться, бо воно цього не любить. Тоді й сусіди нас шануватимуть, не злом а добром витатимуть. Бо хто вміє сам себе шанувати, того й люди шанують.

А тепер скажіть: добра моя казочка?

Т. П. Віяницький.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорожська Січ повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю зараз по Службі Божій, дня 4-го квітня. Проситься всіх членів сего товариства бути присутними на сих зборах, бо є важні справи до полагодження. — Г. Мисишин, предс.; П. Огар, секр.

Р. Л. СТІВЕНСОН.

ОСТРОВ СКАРБІВ.

ЧАСТЬ ЧЕТВЕРТА.

(23)

(Продовження)

Відтак відізвався до буканірів.

— Хто там іде? Стійте, а ні, то стрілю.

— „Парляментарна фляґа"— відізвався Силвер.

Капітан стояв що правда в дверях, але стерігся добре, щоби його не поцілила зрадлива куля, колиб до того прийшло. Обернувшись, дав нам такий приказ:

— Доктор з своєю вартою на становища. Докторе Ляйвсі, будьте ласкаві і займіть північню сторону, Джим східну, а Ґрей західну. Проча варта нехай у хаті набиває мушкети. Жваво, люди, а уважайте добре!

Відтак обернувся знову до ворохобників:

— Чого ви хочете зі своєю парляментарною фляґою? — сказав він.

Сим разом відповів тамтой другий чоловік.

— Капітан Силвер — відозвався він на все горло — хотів би зайти до вас і заключити угоду.

— Капітан Силвер! Я такого не знаю. Хто він? — Сказав на те капітан. — А до нас шепнув він: Отже став уже капітаном? Ну, то скорий аванс!

Довгий Джек відповів сам на питанне.

— То я, сер. Тоті бідні людиска обібрали мене капітаном, бо ви втекли — а слово: „втекли" вимовив він з особливою вагою. — Ми готові піддатися, коли погодимося по доброму, і не будемо собі на вас нічого пошукувати. Усе, чого жадаю, то лиш вашого слова, капітане Смолет, щоби ви позволили вийти спокійно із сеї огорожі і дали мені одну мінуту часу, щоби я міг так далеко уйти, щоби мене вже не досягнула куля, коли ви зачнете стріляти.

— Чоловіче — сказав на те капітан Смолет — я не маю найменшої охоти говорити з вами. Але коли вам хочеся поговорити зі мною, то про мене зайдіть. Коли хтось лагодить якусь зраду, то хиба лиш з вашої сторони, а тоді нехай Господь Бог над ним і змилується.

— Того мені досить, капітане — відповів довгий Джек. Мені досить одного вашого слова. Я знаю, що з вас чоловік чесний, то можете мені вірити.

Ми виділи, як той чоловік, що держав парляментарну фляґу, хотів Силвера здержати. Та й він те зі свойого становища добре робив, коли взяти на увагу коротку відповідь капітана. Але Силвер його висміяв і поклепав по плечи, щоби йому тим показати, що він не боїться. Відтак підійшов до частоколів, перекинув свою кулю, підніс свою здорову ногу в гору, і так з незвичайною силою і зручністю переліз через частокіл і спустився на другий бік.

Мушу признатися, що то все було занадто цікаве для мене, як щоби я на своїм становищи на варті міг був до чого придатися. Я вже навіть і відступив був від мойого отвору до стріляння, та станув собі тихцем поза капітаном, котрий підперши голову руками і спершись ліктями на коліна, сидів тепер на порозі та споглядав на воду, як вона витікала із зелізного кітла в піску. При тім посвистував собі якусь народню пісню.

Для Силвера була то страшна робота видобутися на горб. Трудність була в тому, що горб був стрімкий, що було богато пняків та мілкий пісок, на котрім він зі своєю кулею не міг дати собі ради як мала дитина. Але закусив зуби і на кінець станув перед капітаном, котрого поздоровив як найчемнійше. Убрався був у найліпшу свою одежу; величезний грубий і повен великих мосяжних ґузиків сурдут сягав йому аж понизше колін, а на голові мав хороший тригранчастий капелюх.

— А то ви тут, чоловіче? — спитав капітан і аж тепер глянув на нього. — Можете собі сісти.

— А до хати мене не пустите? — почав довгий Джек жалуватися. — Препоганий ранок і за холодно, щоби на дворі сидіти.

— То ваша власна вина, Силвер — сказав капітан. Якби ви були хотіли остати чесним чоловіком, то були би тепер сиділи в своїй теплій кухні. Але або ви мій корабельний кухар — а тоді буду з вами чесно обходитися, або ви капітан Силвер, значиться простий ворохобник і морський розбишака, котрий заслужив собі на стричок.

— Лиш поволі, капітане, поволі — сказав на те кухар, сідаючи собі в пісок, як йому приказано. Будете відтак мусіли помочи мені піднятися, от і все. Але ви тут маєте дійсно вигідне місце. А ось і Джим! Добрий день, Джиме. Покірний слуга, пане доктор. Ви тут усі разом утворили щасливу родину, то мушу признати.

— Коли маєте яке діло, то кажіть — відозвався капітан.

— Воно правда, капітане Смолет — відповів Силвер. — Передовсім обовязок. Я того й не перечу, що ви в ночи взялися до діла. То був удачний напад, а декотрі з вас молотили таки добре дрючками. Та й того не перечу, що декотрі, а може таки й всі мої люди, може таки й я сам перепудилися. То може й причина, длячого я сюди прийшов, щоби зробити угоду. Але даю вам слово, капітане, що другий раз не заскочите нас так несподівано. Розставимо варту та й з румом будемо осторожнійші. А кажу вам, що я сам був тверезий, лиш такий змучений як собака. Як би я був лиш одну секунду скорше пробудився, то був би вам певно не дав того зробити. Він ще був живий, коли я до него прийшов.

— Ну? — відозвався на те капітан Смолет так холоднокровно як завсігди.

Кожде Силверове слово було для нього загадкою, але по його голосі не можна було того пізнати, що то для нього якась несподіванка. Що до мене, то мені пригадалися зараз послідні слова Бен Ґона і я здогадувався, що він навідався до них, коли вони всі пяні полягали спати коло ватри. Ми мали тепер, як я те з радістю вирахував, ще лиш чотирнайцять ворогів проти себе.

— Та не говорім богато — відозвався Силвер знову. — Ми жадаємо скарбів і хочемо їх мати — о те нам розходиться! Ви мабуть хочете уратувати своє життє і о те вам розходиться. Ви маєте карту, правда?

— То не має нічого до річи — відповів на те капітан.

— Чому ні? Ви маєте, я те знаю — сказав довгий Джек.— Впрочім не потребуєте таїтися і так з горда зі мною обходитеся ,то вам нічого не поможе, на те можете спуститися. Отже ми хочемо дістати від вас карту, а тоді дамо вам спокій.

— Мене не здурите, чоловіче — перебив йому капітан.— Ми знаємо дуже добре, що ви хочете зробити, але нам те байдуже. Виж тепер самі те видите, що не можете того зробити, що хочете.

І капітан глянув спокійно на нього та почав накладати собі люльку.

— Коли Ейб Ґрей — відозвався Силвер сердито.

— Досить того! — крикнув пан Смолет. — Ґрей мені нічого не говорив і я його о ніщо не розпитував, я би радше вас і його і цілий остров висадив у воздух, як би те було в моїй силі. Буде з вас сего, чоловіче?

Той наглий вибух гніву капітана якби студеною водою облив Силвера. Він поміркувався знову, щоби не випасти зі своєї ролі, як те вже раз здавалося.

— То все добре і красно — сказав він — годі мені казати вам, що і як маєте робити. Але коли ви собі наложили люльку, то чей мені можна також.

Та й він наложив собі люльку і закурив. Так сиділи оба мущини якийсь час мовчки, наробили диму і споглядали один другому в очи, або хилялися на бік, щоби сплюнути. Можна було дивитися на те, як на яку виставу.

— Я жадаю — відізвався Силвер знову — ось чого: Ви дасте нам карту, щоби ми могли викопати скарби і перестанете стріляти бідних моряків або в сні розбивати їм голови. Коли зробите так, то можете вибирати одно з двох: Або прийдете до нас на корабель, коли ми заберемо скарби, а тоді даю вам слово чести, що десь вас певно висадимо на беріг; або колиби вам те не сподобалося, бо деякі з моїх моряків люті люди, і хотілиби може відплатитися вам за напад, то про мене можете і тут лишитися. Тоді всі поділимося один з одним нашими запасами і даю вам як перед тим слово чести, що закличу перший корабель, який стріну в дорозі, та пішлю його сюди, щоби вас забрав. То чей справедливе предложенне, якого ледви чи ви сподівалися, і маю надію,— він тут підніс свій голос — що всі люди в отсій хаті возьмуть собі під розвагу отсі мої слова, бо що я тут сказав до одного, те сказав до всіх.

Капітан Смолет встав із свойого місця і висипав попіл з люльки на долоню лівої руки.

— І вже все? — спитав він.

— Моє крайне слово! — відповів Джек. — Коли не приймете того, то буду до вас говорити ще лиш кулями з мушкетів.

— Добре, — сказав на те капітан — тож послухайте тепер і мене. Коли прийдете один за другим невзброєні до мене, то обовязуюся закувати вас усіх в кайдани та відставити до Анґлії, де нехай вас суд судить. Колиж не хочете, то по тій правді, як я називаюся Александер Смолет, я пішлю вас всіх насамперед до чорта. Скарбів знайти не можете, кораблем плисти не можете, бо нема між вами ані одного чоловіка, котрий би на тім знався. Та й у боротьбі ви нам не дорівняєте — бо онтой Ґрей вирвався з рук пятьом з вас. Ваш корабель прикований, пане Силвер, а ви самі, як те зараз зрозумієте, находитеся коло берега за вітром. Як тут стою, так кажу вам, і то мої послідні добрі слова, які від мене чуєте, бо, кленусь Богом, дістанете від мене кулею в плечі, скоро вас ще раз побачу. Марш з відси і то чим скорше!

Силверове лице стало таке, що хоч його малюй. Очи його трохи не вилізли з голови зі злости. Загасив люльку і видовбав.

— Поможіть мені встати! — відозвався він.

— Я не поможу — сказав на те капітан.

(Дальше буде).

ПРО ЛІКАРІВ І НЕДУГИ.

У наших часах лікарі не носять уже зовнішних ознак свого звання. А за часів наших прадідів лікарі, щоби відріжнитися від звичайних смертних людей, носили тростинову палицю з золотою галкою. То відгомін давніщих часів, коли то лікар у порожній галці мав лічниче зілля, а запах їх мав хоронити його від міязмів недуг, із якими стрічався. Поза межами Америки й Европи медицина ще нерідко не позбулася забобонів. Головно у Китайців. Тож не дивота, що на китайській гробниці крім імени небіщика поміщують часто назвище лікаря, котрий виправив його на другий світ. У нинішній Японії лікарі є на високі цивілізації. Але не від так давно. Коли в 1894 році занедужала тяжко теща цісаря Мутсугіто (що помер перед війною) — візвали до неї не менше як 423 лікарів — краєвих. Вони після наради заявили, що причиною недуги є заведення в краю... залізниці.

Недуги, котрі косять рід людський, залежні часто від періодичности. Чума, що лютувала в середньовічних часах — перестала десяткувати европейські народи. В роках 1347—48 вимерла на чуму ¼ часть цілого тодішнього европейського населення. Крім того оставила по собі дивне явище: люде, що родилися після тої зарази, діставали лише 22—24 зуби. На сході й нині ця страшна пошесть — поширювана як звісно щурами — потягає за собою численні жертви. На початку 19-го століття померло в самім місті Тунісі (Півн. Африка) 130 тисяч людей. В Гонг-Конгу (Китай) вмирає 1,200 людей на чуму. Взагалі колискою тої недуги — як і всіх інших пошестей — здається є Азія. В Европі трапляються ще випадки чуми в портових містах, куди приїздять заморські кораблі. Чорна раса, мурини, здається, забезпечені перед туберкульозою. Хірурґія рятує нині тисячі людей перед наслідками запалення сліпої кишки. Донедавна ця недуга була майже невилічима. Всетаки в рр. 1903—1907 померло на тую недугу більше як на яку іншу. Рак потягає за собою річно 50,000 людських жертв. Але держави й славні лікарі завзято працюють над знищенням цих людських ворогів. Іще нині в Італії є яких 90,000 маляричних квадр. км., тобто одна трета часть цілої Італії. Але ці простори постепенно осушуються й так нищать заразки тої недуги. Хініна вбиває малярію. Досить згадати, що мешканці сімох громад на побережі Венеції зуживають річно 33.000 кґ. хініни.

Нинішні діти.

Учителька старається пояснити значіння часу теперішнього й будучого:

— Марійко, нині кажеш: Я дитина. Що скажеш як виростеш?

— Маю дитину.

— Та чогож ви так бєте вашого хлопця?!

— Щоби йому зробити приємність.

— То він має приємність як ви бєте його?

— То ні, але матиме приємність як перестану бити його.

— Я хотів би купити уживаний будильник, але не дорогий.

— Маю тут отсей, добра машинерія й бездоганно йде.

— Але чи буде він будити?

— Думаю, що так, треба лише передтим потрясти ним трохи.

КАРТА ЗМІНИ АДРЕСИ.

Хто зміняє свою адрес у,нехай долучить почтову марку за 10 центів і вишле сю картку на адресу:

До Адміністрації „Свободи":

Залучаючи почтову марку на 10 центів прошу змінити мою адресу.

Моя стара адреса була:

Число відділу..........
Імя ....
Улиця ....
Почта ....

Нова адреса є:

Число відділу..........
Імя ....
Улиця ....
Почта ....

"SVOBODA". 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЯК ЛІЧАТЬ РАКА?

Недавно принесли часописи звістку, що англійський учений др. Гей відкрив причини повставання недуги званої раком. Зовсім зрозуміло, що ця звістка зробила чималу сензацію навіть у науковому світі. Досліди над раком тривають вже дуже давно. Колиб нова ракова теорія Гея показалась правдивою, то це було би найбільшим трійомфом сучасної медицини. Рак є найбільшою теперішньою язвою цілого людства, значно більшою, як усі инші недуги, хто зна, чи не більшою як війна або голод. Бо війна чи голод минають, забравши певну скількість людських жертв. Рак постійно проглитає тисячі людських організмів.

Рак (каркіном) належить до типу злісних новотворів. Рак, це патольоґічний (хоробливий) ріст тканки званої наболонком (епітельом). Рак повстає в людському організмі скрізь там, де є еттель, але він не обмежується до нього, лише росте в глиб і затроює своїми токсинами (їддю) цілий людський організм. Нема органу в людському тілі, де рак не міг би розвинутися. Цілий кормовий провід від устної ями аж до відходової кишки, око, шкіра, усі желези, печінка, селезінка, полові органи, головно жіночі, мочевий і жовчевий міхур і т. д. можуть стати підкладом для розвою рака. Велика небезпека рака лежить ще в тім, що він переноситься за посередництвом крови чи лімфи з первісного огнища до инших місць людського тіла, де творить другорядні огнища так звані ракові метастази. Як появляється рак? Є ціла низка наукових теорій і гіпотез, які стараються пояснити повстання рака. Не місце тут наводити усі теорії. Досить згадати, що учені цілого світа працювали довго і невпинно над цією проблемою, але остаточно зовсім певної причини повставання рака ніхто з них подати не міг. Аж ось 18. липня м. р. приніс англійський часопис „Лянсет" вістку, що учений др. Вілієм Едвард Гей, член Національного Інституту для медичних дослідів у Лондоні, розкрив тайну повставання рака. Очевидно вістка ця вмить облетіла цілий світ. На думку Гея, є два чинники, які спричинюють рака: перший чинник це т. зв. „Вірус". Є це ультрамікроскопічне тіло з заражуючими прикметами бактерії. Другий чинник — хемічний, який в незнаний близше спосіб ослаблює клітини тіла, так, що „Вірус" може до них дістатися і розвиватися. З цього виходить, що рак є інфекційною (заразливою) недугою. При помочі незвичайно складної техніки вдалося Геєві відділити „Вірус" від хемічного чинника. Своєю центрифуґальною методою відділив він оба ці чинники, і при помочі ділання хльороформу на фільтрат вилучив він хемічний чинник. Дальше вдалось йому при помочі власного оптичного приладу сфотографувати „Вірус" і представити його як округле, клітинне тіло. Хоча відкриття Гея є дуже важне, одначе науковий світ приняв його з резервою. Гей щойно дістане пальму побіди, коли його теорію ствердять новими дослідами. Мимоволі насувається ще питання, як і чи взагалі можливо лічити рака. Рака можна вилічити зовсім, але це залежить від ріжних чинників. Примінення тих самих середників у ріжних випадках недуги рака, не все дає ті самі висліди. Специфічного і певного ліку на рака нема. І не диво, коли взяти під увагу, що ми не знали дотепер причини повставання рака. Найпевнійше використовує рака хірурґічний ніж. Але вирізання рака має лише тоді добрий і певний успіх, коли рак ще не дуже вспів розвинутись і хірург має змогу цілковито вирізати ракове огнище. Одначе коли рак дуже розвинувся і хірург не в силі вже вирізати його цілковито, тоді з остальних ракових клітин по якімсь часі розвивається новий рак. Тому скоре розпізнання рака має на лічення великий вплив. Як сказано, ракові клітини можуть дорогою крови, головно лімфи дістатись до инших місць людського тіла і там творити нові раки. В такому випадку хірурґічного лічення вже не вживається. Другий спосіб лічення рака, це насвітлення рака промінням Рентґена або радієм. Це проміння нищить ракові клітини, так, що рак по насвітленню може заникнути. Є ще одна метода лічення недужих на рака. Метода ця не зовсім нова, але її в останнім часі знову видвигнув проф. Ельснер у Берліні. Він виходить з тези, що причиною повстання рака є брак певних гормонів у крові даної особи. Гормонами називаємо субстанції виділювані просто до крови железами у середині організму. До тих желез належать: щитова железа, підшлуночна, надниркова, полові железі і инші. Отже, коли ці железі не виділюють правильно гормонів до крови, тоді рівновага організму є захитана і певні клітини можуть тоді неправильно розвиватися, через що повстає рак.

На підставі цієї теорії причиною повставання рака є неправильний склад крови недужого чоловіка. Одначе, коли недужому на рака, а є це звичайно людина в старшому віці, вприщувано кров молодого і здорового чоловіка, тоді кров недужого зближиться своїм складом до нормальної крови, а оживлений тим організм вестиме успішніще боротьбу з своїм ворогом. Через вприскування молодої і здорової крови недужим на рака осягнув Ельснер дуже гарні висліди. Загальний стан недужих поправлявся, вони придбали на вазі і були спосібні до своєї праці.

О. Берест.

ЖАРТИ.

Навчив його.

До канцелярії полевого маршала Мантайфля (пізнійшого адютанта князя Альбрехта) ввійшов драґон, та замісць по службовому поздоровити вклонився низько офіцирови. Полевий маршал зараз пізнав, що має до діла з новим рекрутом. Вояк просив три дні відпустки. Марш. Мантайфель видивився на рекрута, а потім сказав, що навчить його, як жовнір має поводитися перед офіциром.

— Сідай при моїм столі, уяви собі, що ти офіцир а я жовнір — сказав маршал.

Опісля Мантайфель вийшов за двері. По хвилі застукав.

— Прошу, — сказав жовнір. Увійшов маршал і побачив, що драґон пише при столі, наче справжній офіцир. Не зважаючи на те, хотів маршал відіграти свою ролю до кінця. Вдарив до купи ногами й коротко, по військовому, сказав:

— Пане рітмайстер, прошу о тридневу відпустку.

Драґон встав із крісла, підійшов до свого офіцира, поклепав його по рамени й сказав добродушно:

— Добре, мій сину, дістанеш.

Думка любячого мужа.

„...Моя жінка щороку їздить до купелей і щороку тратить там вісім кільоґрамів ваги. Тому що сама важить загалом вісімдесять кільоґрамів, то за десять літ позбудуся її зовсім".

— Знаєте, отся камениця подобалася мені, але той дім по противному боці перешкаджає мені.

Аґент: Знаєте, то фабрика пороху, отже кождої хвилі може вилетіти у воздух.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".